

Rīgā, 2026. gada 18. februārī
Nr. 8/2026

Tieslietu ministrijai
pasts@tm.gov.lv

Par Grozījumu projektu 26-TA-234 Kriminālprocesa likumā

Ārvalstu investoru padome Latvijā (turpmāk – **FICIL**) ir iepazinusies ar izstrādāto grozījumu projektu, ID Nr. 26-TA-234 (turpmāk – **Grozījumi**) Kriminālprocesa likumā un, izvērtējot tā saturu un iespējamo ietekmi, pauž šādu nostāju.

FICIL, **kopumā atzinīgi vērtējot** Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2024/1260 (2024. gada 24. aprīlis) par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju (turpmāk – **Direktīva**) ieviešanas mērķi, vēlas vērst uzmanību uz vairākiem būtiskiem Grozījumu projekta aspektiem, kuru precizēšana būtu nepieciešama, lai nodrošinātu regulējuma atbilstību īpašuma tiesību aizsardzības standartiem un vienlaikus saglabātu Latvijas investīciju vides paredzamību.

Grozījumi 4.punktā - Kriminālprocesa likuma 365.panta otrās daļas pirmā teikuma – izvērtējums

Grozījumu 4.punktā piedāvātā Kriminālprocesa likuma 365.panta otrās daļas pirmā teikuma redakcija noteic, ka: “*Arestēto mantu pārvalda, pēc iespējas saglabājot tās vērtību.*” Papildus skaidrojums par iepriekš minētā teikuma redakciju ir sniegts Grozījumu anotācijā.

Direktīvas 41.apsvērumā ir skaidrots, ka: “*Lai nodrošinātu, ka īpašums, kurš ir vai var kļūt par iesaldēšanas vai konfiskācijas rīkojuma priekšmetu, saglabā savu ekonomisko vērtību, dalībvalstīm būtu jāievieš efektīvi pārvaldības pasākumi. Minētie pasākumi ietver tādu vienību, piemēram, uzņēmumu, efektīvu pārvaldību, kuras būtu jā saglabā kā darbību turpinoši uzņēmumi [..].*” Savukārt, Direktīvas 20.pants noteic, ka dalībvalstīm ir jāpieņem efektīvi pārvaldības pasākumi, kas ir jā saglabā, piemēram, kā darbību turpinoši uzņēmumi.

Grozījumos piedāvātā redakcija faktiski sašaurina “efektīvas pārvaldības” definīciju, liedzot uzņēmumiem (komersantiem) īstenot komercdarbību, kas, cēloņsakarīgi, mazāk aizsargā jau esošos ārvalstu investorus, bet arī neveicina pozitīvu augšni ārvalstu investoru investīciju piesaisti Latvijas Republikā.

Skaidrojot, Grozījumu anotācijā ietvertajā plašākajā skaidrojumā ir sniegtas norādes, ka “efektīva pārvaldība” ietver sevī tikai un vienīgi arestētās mantas vērtības saglabāšanu, nevis pavairošanu. Šāds koncepts esot pieņemts dažās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Savukārt, tādas Eiropas Savienības dalībvalstīs kā Čehijā un Austrijā ir noteikta ne tikai vērtības saglabāšana, bet arī tās palielināšana. Austrijā šāda rīcība nākotnē rezultēsies ar pienesumu valsts budžetam.

Nemot vērā Čehijas un Austrijas normatīvā regulējuma piemērus, FICIL ieskatā ar “efektīvu pārvaldību” būtu jāsaprot ne tikai uzņēmuma darbības turpināšana un īpašuma vērtības saglabāšana, bet arī – **ciktāl tas ir objektīvi iespējams un samērīgi** – īpašuma vērtības palielināšana, vienlaikus ievērojot Direktīvā nostiprināto principu, ka aizdomās turētā vai apsūdzētā persona negūst tiešu vai netiešu labumu no šādas vienības turpinātās darbības.

Pirmkārt, transponējot Direktīvu, tās noteikumus ir jāievieš atbilstoši jau spēkā esošajai tiesību sistēmai, jo īpaši Latvijas Republikas Komerclikuma normām.

Latvijas Republikas Komerclikuma 1.pantā sniegtās komercdarbības un saimnieciskās darbības definīcija ietver sevī peļņas (atlīdzības) gūšanu, kas ir jāveic visiem komersantiem.

Ja, atbilstoši Direktīvas 41.apsvērumam un 20.pantam ir jānodrošina īpašuma “efektīva pārvaldība”, piemēram, nodrošinot turpinātu uzņēmumu darbību, tad, likumsakarīgi, uzņēmums arī gūs peļņu, tādejādi arī kāpinot komersanta vērtību.

Neievērojot peļņas gūšanas nosacījumu var pastāvēt jautājumus par atbilstību Komerclikuma 1.pantā nostiprinātajam komercdarbības principam. Tātad, pirmšķietami var radīt situāciju, kurā uzņēmumu iespējas pilnvērtīgi īstenot komercdarbību tiek būtiski ierobežotas.

Vēl jo vairāk, šāda rīcība var būtiski ietekmēs komersantu mazākuma dalībnieku (gan nacionālo, gan ārvalstu investoru) tiesības, jo tiem faktiski tiks liegta peļņas gūšanas un uzņēmuma vērtības palielināšanas iespēja, attiecīgi nepamatoti ietekmējot to tiesības uz īpašumu.

Otrkārt, transponējot Direktīvas noteikumus “efektīvas pārvaldības” definīcijā un ietverto peļņas gūšanas un vērtības palielināšanas noteikumu, tiktu ievērots Direktīvas mērķis, noteikumi, un cilvēktiesības.

Kā tas ir ietverts Grozījumu anotācijā un Direktīvas 41.apsvērumā, tad “efektīva pārvaldība” ir jāveic nodrošinot, ka: *“aizdomās turētā vai apsūdzētā persona negūst tiešu vai netiešu labumu no šādas vienības turpinātās darbības”*, kas ir Direktīvas viens no mērķiem.

Iepriekš minētais noteikums netiktu pārkāpts pat nodrošinot “efektīvu pārvaldību” kā rezultātā tiktu gūta peļņa un īpašuma vērtības palielināšana. Proti, veicot mantas arestu, tiek noteikts liegums atsavināt mantu kā rezultāta tiek izslēgta labuma gūšana no īpašuma vērtības palielināšanās. Savukārt, nosakot aizliegumu gūt augļus no veiktās komercdarbības, un veicot īpašuma pārvaldību, apsūdzētajām vai aizdomās turētajām personām faktiski tiek liegta iespēja gūt jebkāda veida peļņu no veiktās komercdarbības.

Treškārt, pieļaujot kapitālsabiedrību “efektīvu pārvaldību”, kuras ietvarā būtu peļņas gūšana un vērtības paaugstināšana, tiktu sniegts pienesumus arī valsts budžetam, jo šādas rīcības rezultātā ne tikai tiktu maksāti (tai skaitā palielināti) nodokļi saistībā ar veikto komercdarbību, bet arī, iespējams, nodrošināta pārvaldītāju izdevumu segšana valstij faktiski neradot nekādus izdevumus.

Nemot vērā iepriekš minēto, FICIL rosina izteikt Grozījumu 4.punktā piedāvāto Kriminālprocesa likuma 365.panta otrās daļas redakciju sekojoši:

“Arestēto mantu pārvalda efektīvi. Efektīva pārvaldība aptver īpašuma vērtības saglabāšanu un pārvaldības izmaksu samazināšanu līdz minimumam, un – ciktāl tas ir objektīvi iespējams un ekonomiski pamatoti – arī īpašuma vērtības palielināšanu, ievērojot, ka aizdomās turētā vai apsūdzētā persona negūst tiešu vai netiešu labumu. Ja pārvaldības izdevumi pārsniedz mantas vērtību vai iespējamus ienākumus no mantas realizācijas nākotnē, mantu realizē. Mantu, kuras ilgstoša pārvaldība nav iespējama vai kuras ilgstoša pārvaldība rada zaudējumus valstij, nodod iznīcināšanai Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Lēmuma par arestētās mantas realizāciju vai iznīcināšanu kopiju pārvaldnieks nosūta procesa virzītājam un arestētās mantas īpašniekam vai likumīgajam valdītājam. Procesa virzītājs un arestētās mantas īpašnieks vai likumīgais valdītājs pirmstiesas procesā lēmumu var pārsūdzēt izmeklēšanas tiesnesim piecu darba dienu laikā no tā kopijas saņemšanas dienas. Līdz sūdzības izskatīšanai lēmuma izpilde tiek apturēta. Lēmuma izpildes apturēšana neattiecas uz mantu, kuras ilgstoša uzglabāšana nav iespējama. Izmeklēšanas tiesneša lēmums nav pārsūdzams.”

FICIL ieskatā iepriekš minētie argumenti un secinājumi izgaismo vairākus būtiskus aspektus, kuru precizēšana normatīvajā regulējumā būtu nozīmīga, lai pilnībā sasniegtu politikas mērķi efektīvi apkarot organizēto noziedzību, vienlaikus nodrošinot pienācīgu personu īpašuma tiesību aizsardzību.

FICIL ir gatavs turpināt konstruktīvu dialogu ar atbildīgajām institūcijām, sniedzot savu ekspertīzi Grozījumu turpmākajā pilnveidē, lai kopīgā sadarbībā tiktu izstrādāti efektīvi, līdzsvaroti un Eiropas Savienības tiesību prasībām atbilstoši risinājumi aktīvu atgūšanas un konfiskācijas jomā.

Ar cieņu

Tatjana Guņņajeva
FICIL izpilddirektore

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU